

La difícil lluita pel reconeixement de les víctimes de l'electrohipersensibilitat

Marc Font / @marcfontribas

Cada cop hi ha més informes que alerten dels possibles efectes nocius que té per a la salut l'exposició als camps electromagnètics generats pels mòbils, les xarxes wifi o les alarmes. La problemàtica s'accentua en les persones que pateixen **electrohipersensibilitat**, una malaltia altament invalidant que fa pràcticament impossible treballar avui en dia en una oficina ordinària. Per tot plegat, creixen les veus que reclamen l'aplicació de l'anomenat principi de precaució, de manera que es limitin les emissions i es limiti la instal·lació d'antenes de telefonia, un fet que xoca de ple contra els interessos de les companyies de telecomunicacions.

Consultar el mòbil pocs minuts després de llevar-se. Passar-se hores davant la pantalla d'un ordinador a la feina. Llegir tranquil·lament una tauleta al sofà de casa. Són tres escenes comunes per a bona part de la població, que serveixen d'exemple de la societat hiperconnectada en la que vivim. El nombre d'aparells electrònics no deixa d'augmentar i, paral·lelament, cada dia hi ha més xarxes wifi i antenes de telefonia mòbil arreu del territori. Una conseqüència evident de tot plegat és l'increment de les emissions electromagnètiques. Ara bé, són perjudicials per a la salut els camps electromagnètics cada cop més omnipresents en la nostra vida quotidiana? La resposta no està clara i es pot afirmar que existeix un debat obert. Mentre que bona part de la professió mèdica, la Comissió Europea i, per suposat, la indústria de les telecomunicacions afirmen que no, un nombre creixent d'informes -avalats també per professionals mèdics- alerten del contrari i fan una crida a adoptar mesures immediates per evitar-ne efectes greus en el futur.

El que ningú qüestiona és l'existència de la Hipersensibilitat Electromagnètica o electrohipersensibilitat (EHS), una de les malalties englobades en les **Síndromes de Sensibilitat Central** (SSC) i que és [altament invalidant](#). Els seus símptomes són diversos i van des de migranyes intenses a pèrdua de memòria, passant per insomni, trastorns digestius o problemes cardíacs. I com s'origina? D'una banda, nombroses veus apunten que és una resposta de l'organisme a les radiacions electromagnètiques, que provenen dels mòbils, les xarxes wifi o les línies d'alta tensió, mentre que l'**Organització Mundial de la Salut** (OMS) nega que hi hagi cap relació i atribueix un origen psicològic als símptomes de l'EHS.

Els darrers anys s'han succeït els posicionaments en un sentit o en l'altre. En la seva [última nota sobre el tema](#), l'OMS, que no inclou l'EHS a la classificació internacional de malalties -països com Alemanya o el Japó, en canvi, sí que ho han fet-, va assegurar que fins ara "no s'ha confirmat que l'ús del telèfon mòbil tingui efectes perjudicials per a la salut". Alhora va comprometre's a realitzar durant el 2016 una "avaluació formal dels riscos a partir de tots els resultats de salut estudiats amb relació a camps de radiofreqüència". En la mateixa línia s'ha pronunciat la **Comissió Europea** (CE), que nega els efectes sobre la salut però [admet que "s'ha de seguir investigant](#), especialment en el que es refereix a l'exposició a molt llarg termini i als possibles riscos de l'exposició a múltiples fonts".

En canvi, el 2011 l'assemblea del **Consell d'Europa** -organització dedicada a la defensa dels drets humans, entre d'altres qüestions- [va aprovar una resolució](#) que advertia dels efectes "potencialment més o menys nocius" de certs camps electromagnètics. A més, feia una crida a adoptar l'anomenat "**principi de precaució**" en les emissions, que s'ha d'aplicar "quan l'avaluació científica no permet determinar el risc amb prou certesa, especialment en el context d'una creixent exposició de la població". El 2012, la segona versió de l'[Informe Bioinitiative](#)', elaborat per 29 científics i experts en salut, va concloure que ha crescut "l'evidència del risc per a la salut" de l'exposició a determinats camps electromagnètics, el mateix que defensa la '[Declaració científica internacional de Brussel·les sobre EHS i Sensibilitat Química Múltiple](#)', signada per 25 metges i científics.

Aplicar el “principi de precaució”

L'advocat del Col·lectiu Ronda Jaume Cortés subratlla que les persones que pateixen electrohipersensibilitat “no poden estar al lloc de treball si hi ha radiacions electromagnètiques” i recorda que “és molt fàcil que n’hi hagi”, tenint en compte la proliferació d’alarmes, antenes als edificis o xarxes wifi. L'advocat, que porta diversos casos de persones afectades per aquesta malaltia, explica que “ara ens vénen quan ja no poden treballar i ja ni tan sols hi poden tornar”. En aquests casos el que es demana és una **pensió d’invalidesa**.

Cortés, autor d’una novel·la, ‘Invisible’, per donar a conèixer l’EHS, recorda que “no hi ha cap informe que digui que l’exposició als camps electromagnètics no sigui negativa a llarg termini” i per això advoca perquè es comenci a aplicar el “principi de precaució”. En aquest sentit, lamenta que els actuals [límits d’exposició a l’Estat espanyol](#) -que són els màxims que permet la UE- “són tan alts que és com si no hi hagués límits”. Diversos països de la UE, en canvi, han fixat topalls més baixos.

La també advocada del Col·lectiu Ronda Esther Costa reitera que “la idea que tenim és que l’actual llindar és nociu per a la salut i s’ha d’ajustar, però **no es fa per la pressió dels lobbies**” de la indústria de les telecomunicacions. La lletrada admet la dificultat perquè una demanda civil en un tema com aquest tiri endavant, ja que es necessita una antena en funcionament i un dany acreditat que tingui una causa-efecte amb aquesta antena, però que l’objectiu és precisament “demostrar en un jutjat que l’actual nivell d’emissions és nociu i s’ha d’ajustar perquè provoca danys”.

“Volem una regulació que s’adeqüi a la realitat actual de la tecnologia, atengui el principi de salut i integritat de les persones i deixi de fer favors a les empreses de telecomunicacions. Mentre no hi hagi aquesta normativa, el que demanem és que s’apliqui el principi de precaució i s’obligui a cessar les immissions, sobretot davant de col·lectius vulnerables”, apunta Costa. De moment, però, la legislació estatal va precisament en el sentit contrari, i la [Llei de Telecomunicacions](#), aprovada el

2014, el que fa és treure competències a les administracions locals sobre la concessió de llicències de telecomunicacions.

A la pràctica, explica Costa, “les companyies només necessiten una autorització del Ministeri d’Indústria per instal·lar una antena i poden arribar a expropiar un espai privat, com una terrassa d’una comunitat de propietaris, o un espai públic si considera que no hi ha un altre espai possible per col·locar-la» La instal·lació d’antenes de telefonia en zones sensibles ha provocat diverses mobilitzacions ciutadanes els últims mesos. Els casos més destacats s’han donat a [Cerdanyola del Vallès](#) i a [Montblanc](#). En aplicació del principi de precaució, una alternativa seria precisament limitar la instal·lació d’antenes al mínim imprescindible per garantir el servei, obrint la porta a què diverses companyies les comparteixin.

Només dues unitats especialitzades

Les diverses SSC tenen un problema clar d’invisibilització, que es tradueix en greus mancances a l’hora d’atendre les persones que les pateixen. El 2008, el Parlament de Catalunya va aprovar una resolució que instava el govern de la Generalitat a crear en nombre suficient unitats mèdiques especialitzades i multidisciplinars per oferir diagnòstic i tractament mèdic adequats per a les persones afectades de SSC, però actualment només la Vall d’Hebron i l’Hospital Clínic tenen unitats d’aquest tipus. Ara bé, en els darrers temps també hi ha hagut avenços importants en el reconeixement d’aquestes malalties, i el passat novembre el ple de l’Ajuntament de Tarragona va aprovar el primer [“pla de rescat” per a les persones afectades per SSC](#). Entre d’altres qüestions, el pla inclou un catàleg d’ajudes econòmiques i un protocol d’actuacions que permeti l’adequació d’espais i de llocs de treball -de manera que, per exemple, estiguin lliures d’ones electromagnètiques-, a banda de la realització de campanyes informatives i de formació per als treballadors dels serveis socials i sanitaris.